

CA NOSTRA ELS PROTEGEIX

RESPECTEM ELS SEUS NIUS

Amb la seva dieta exclusivament insectívora, els cabots contribueixen a protegir-nos de molèsties i malalties. Un sol cabot pot consumir més de 800 mosques i moscards cada dia!

Destruir les seves colònies de cria és il·legal (infracció greu, sancionable entre 3.000 i 200.000 €).

Si tens una colònia a casa i et genera molèsties per brutor, contacta amb el teu ajuntament o amb nosaltres.

per uns pobles i ciutats plens de vida

Cabot
Delichon urbicum

Dibuixos: Cati Artigues

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

Nom comú recomanat: **cabot**.

Noms comuns a Mallorca: cabot, cabotó, cabotet, cabotí, caparrot, orenella, oronella, eronella, oenyella, enonella, nonella. Font: Aguiló, C., Mestre, A. (2017). Atlas ornitòmic de les Illes Balears. Institut d'Estudis Baleàrics.

Nom científic: ***Delichon urbicum***.

Classe: Aus.

Ordre: Passeriformes.

Família: Hirundínids.

Com el podem identificar?

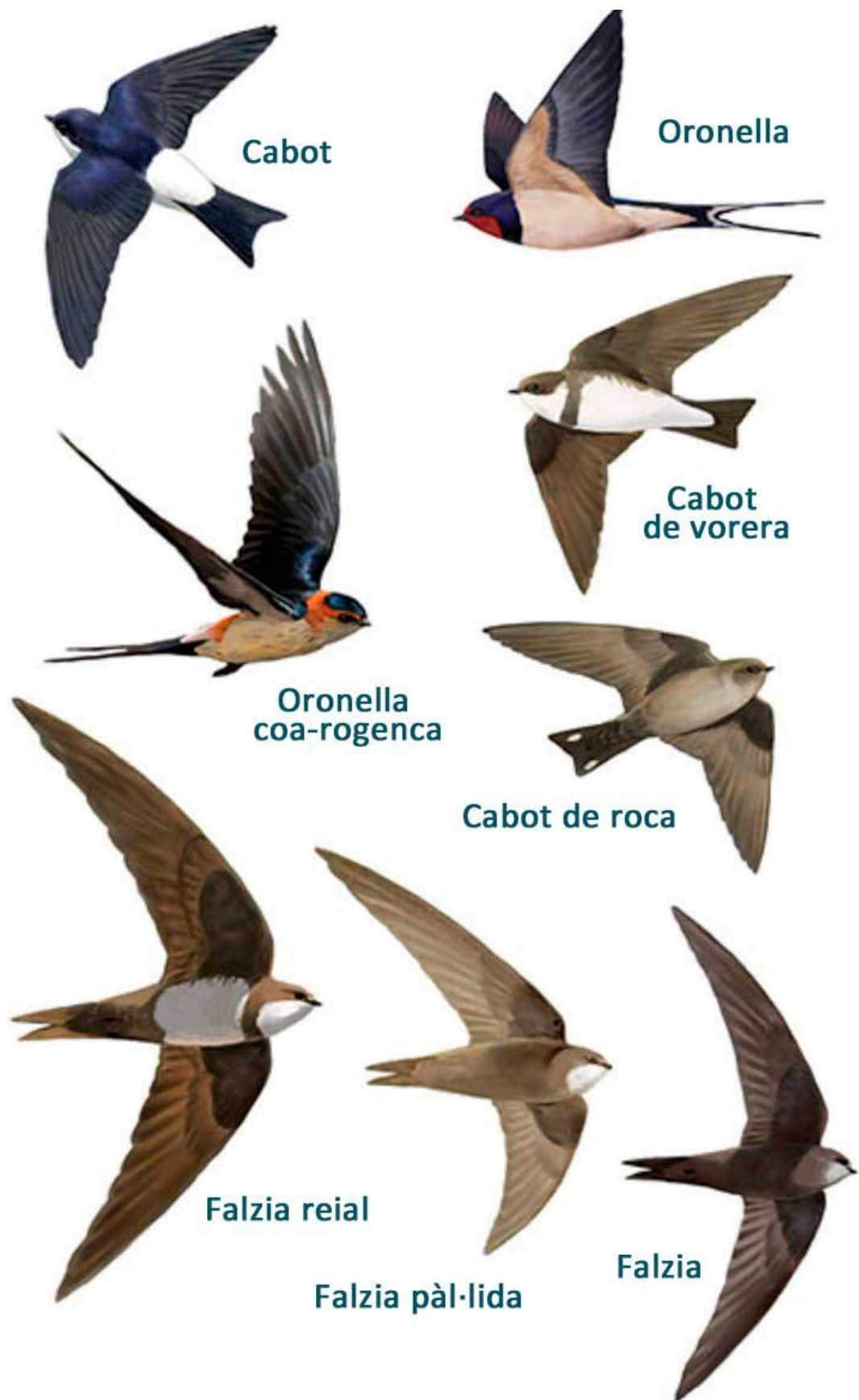
Longitud: 13,5-15 cm.

Envergadura: 26-29 cm.

Pes: 15-21 g.

El cabot és un ocell semblant a l'oronella (*Hirundo rustica*), més aviat petit i de color negrós -amb brillantors o iridiscències blavoses-, la panxa i la gola ben blanques i el carpó també blanc. La coa és molt més curta i menys enforquillada que la de l'oronella, la qual té, a més, la gola rogenca i no blanca. El cabot de roca (*Ptyonoprogne rupestris*) és una altra oronella que a vegades podem veure als pobles, tot i que és més habitual a les zones de muntanya, però, a diferència del cabot, és de color marronós amb la zona ventral una mica més clara.

Tampoc cal confondre el cabot amb les falzies (*Apus apus*, *Apus pallidus* i *Tachymarptis melba*). Les falzies es caracteritzen per les ales molt llargues, punxegudes i corbades en forma de falç, i la falzia comuna (*Apus apus*) que trobam a tots els pobles és gairebé uniformement negra.

El cabot i altres espècies properes o similars en vol (il·lustracions de Toni Llobet, Font: orenetes.cat).

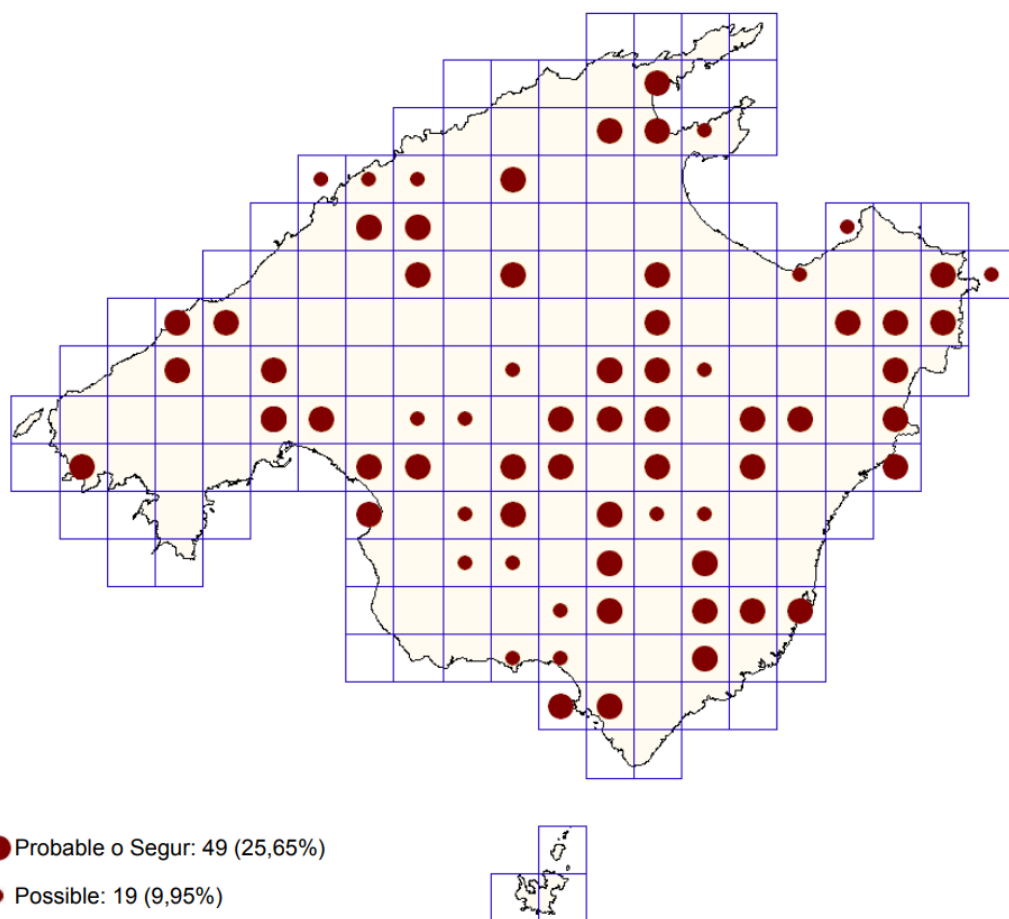
On i quan el podem trobar?

El cabot és una espècie polítipica distribuïda per gairebé tot el Paleàrtic. És colonial i acusadament migratòria, i a la tardor emprenen el viatge cap a les dues grans regions d'hivernada: l'Àfrica subsahariana i la península de Malàisia.

Distribució del mundial del cabot. En groc, zones de cria a l'estiu. En blau, zones d'hivernada.

Es reconeixen 3 subespècies, de les que *Delichon urbicum ssp meridionale*, distribuïda pel Sud d'Europa, Nord d'Àfrica i centre-oest d'Àsia, és la que ocupa les Illes Balears. Es presenta com a reproductor en totes les illes majors de les Balears, amb excepció de Formentera. A Mallorca es troba molt dispersa per tota l'illa. Les colònies més nombroses es localitzen a pobles del Migjorn i Pla de Mallorca, encara que altres localitats del Llevant alberguen efectius igualment importants. A la comarca del Raiguer manca a la majoria de pobles (Inca és una excepció).

GOB, 2010. Atlas dels aucells nidificants de Mallorca i Cabrera, 2003-2007. Palma.

A les Illes Balears les primeres observacions pre-nupcial tenen lloc a partir de la tercera setmana de febrer i corresponen a individus migrants que tenen les seves estacions d'hivernada a l'Àfrica subsahariana. Les primeres postes tenen lloc a mitjan maig. El període d'incubació és de 14-16 dies, i les segones postes són freqüents. Es detecten concentracions post-nupcial i pre-migratòries regulars de joves i adults a partir de la segona setmana d'agost i fins a la quarta, a vegades amb exemplars d'oronella.

Quins ambients prefereix?

És una espècie típicament urbana (d'aquí el seu nom científic: *Delichon urbicum*), molt lligada a pobles i ciutats on estableix les seves colònies de cria. Així i tot, encara es localitzen petites poblacions a determinats penya-segats, que corresponen amb el seu hàbitat originari de nidificació.

Pot colonitzar qualsevol carrer dels nuclis de població petits i mitjans però a les grans ciutats es sol situar a les zones perifèriques ja que la distància a les àrees d'alimentació -camps oberts- i als punts de subministrament de fang -llits de torrents, zones embassades, etc.- són factors limitants de la seva distribució.

De què s'alimenta?

S'alimenta exclusivament d'insectes que captura en vol. El règim alimentari i els consegüents beneficis que ens aporten varen conduir fa dècades a la protecció legal de l'espècie, tant a nivell nacional com internacional.

Com es reproduïx?

És una espècie monògama (viu en parelles) i colonial. Normalment pon de 3 a 5 ous generalment blancs. En condicions molt favorables, poden arribar a fer 3 postes. Tant el mascle com la femella incuben els ous durant 14-16 dies i els ous eclosionen alhora. Els polls són nidícoles. Estan 22-32 dies a volar i fins llavors són alimentats per ambdós progenitors, però més per la femella que pel mascle.

Ambdós sexes construeixen el niu a recer de la pluja i del vent, fet de bolletes de fang relligades amb brins d'herba. És de fang, esfèric i totalment tancat llevat d'una petita obertura a la part superior d'uns 2-3 cm de diàmetre. No es pot confondre amb el de cap altre espècie. Els de l'oronella i cabot de roca són totalment oberts de dalt mentre que el de l'oronella coa-rogenca té un distintiu canal d'entrada. Les falzies crien a forats o esclatxes.

Es dediquen prop d'una setmana per construir el niu, amb continus viatges als llits de torrents i zones embassades per obtenir el fang necessari per construir-lo. Fan el niu tant a parets naturals (penya-segats) com a artificials (façanes dels edificis).

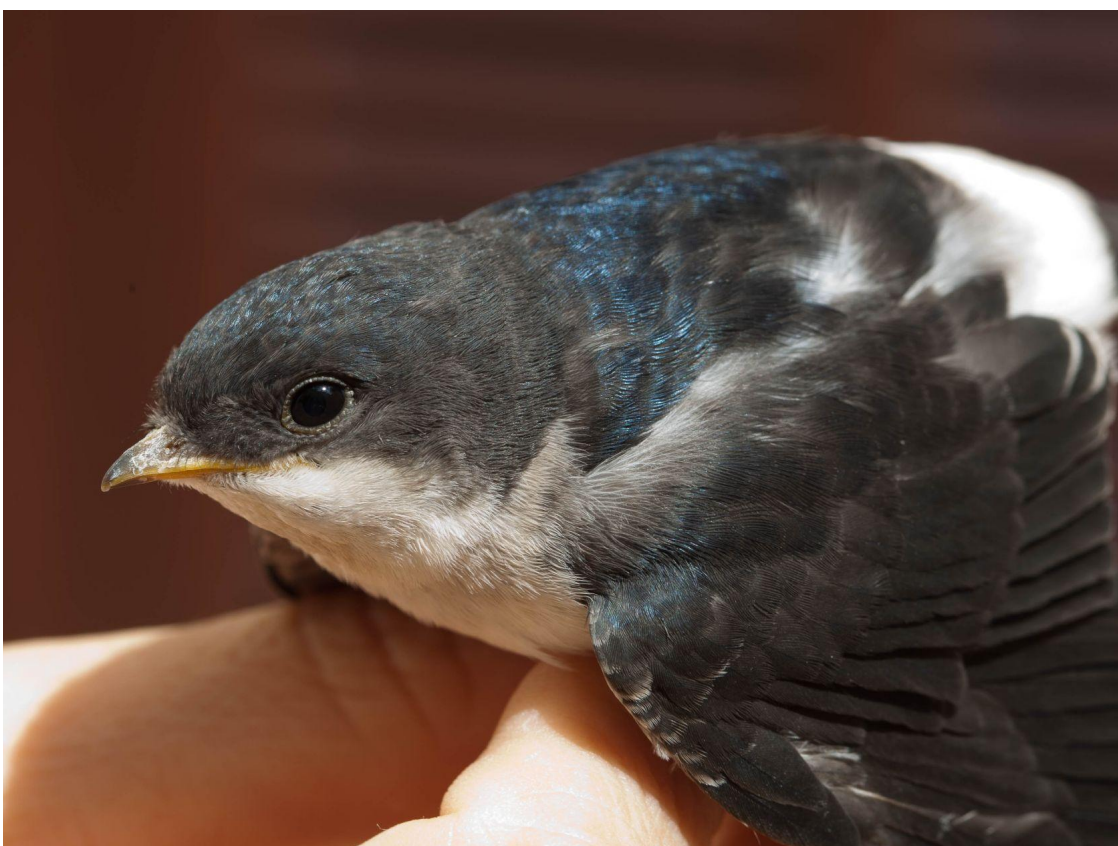

Nius de cabot baix el voladís d'una finestra.

Quina és la seva situació de conservació?

La població mundial s'estima entre els 10 i 50 milions d'exemplars. Està catalogada a nivell global com a de "preocupació menor" (LC), tot i que s'aprecia una tendència lleugerament negativa dels seus efectius. Es comporta com a migrant abundant a totes les Illes, i és estival abundant a Mallorca, Menorca i Eivissa. La tendència espanyola entre 1998-2006 sembla anar en ascens i encara que no hi ha dades de censos de població ni la tendència a Mallorca, alguns pobles com Santanyí han sofert descensos de fins a un 11% en els darrers anys, mentre que en recomptes duts a terme al llarg dels darrers anys a pobles com Artà i Sineu no es detecten variacions d'importància en el nombre de nius ocupats.

Pel que fa a les amenaces i impactes, en diverses colònies a nuclis costaners es constata de forma reiterada la destrucció dels nius als establiments turístics. També es té constància, encara que en menor grau, de la destrucció de nius i colònies senceres a cases particulars, especialment en casos de reforma de l'immoble. Altres aspectes no han estat avaluats.

Detall del plomatge.

Quin és el seu règim de protecció legal?

El cabot és una **espècie inclosa al llistat d'espècies silvestres en règim de protecció especial** (Real Decreto 139/2011, de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies Amenazadas).

L'article 57.1 de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad estableix que:

"La inclusión en el Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial de una especie, subespecie o población conlleva las siguientes prohibiciones genéricas:

- a) Tratándose de plantas, hongos o algas, la de recogerlas, cortarlas, mutilarlas, arrancarlas o destruirlas intencionadamente en la naturaleza.*
- b) Tratándose de animales, incluidas sus larvas, crías, o huevos, la de cualquier actuación hecha con el propósito de darles muerte, capturarlos, perseguirlos o molestarlos, así como la destrucción o deterioro de sus nidos, vivares y lugares de reproducción, invernada o reposo."*

Així doncs, la pertorbació a l'espècie i la destrucció dels seus nius és il·legal, i té caràcter d'infracció greu (article 80 de la llei 42/2007), castigada amb sanció d'entre 3.001 i 200.000 €. Si en resultassin afectats un nombre significatiu de nius, els fets podrien a més a més ser constitutius de delictes (article 332 de la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal).

Adult alimentant polls al niu.

Per què cal que ens impliquem més en la seva conservació?

La tendència poblacional de les aus a Europa és a la baixa, tant per a les espècies forestals com per a les lligades a ambients agraris. A Espanya, les dades recollides entre 1997 i 2009 mostraren que només les aus forestals experimenten un increment sensible, mentre que les aus lligades a ambients agraris pateixen una minva molt evident. Les aus lligades a entorns urbans han mostrat alts i baixos al llarg d'aquest període, si bé el balanç final és de minva.

El disseny actual de pobles i ciutats i la nostra forma de viure-hi no són favorables a la fauna silvestre, fet que s'aprecia en forma de disminució poblacional de les espècies que històricament ens han acompanyat en aquests entorns.

Les raons de la disminució de les aus als pobles i ciutats són diverses, i diferents estudis apunten entre altres a la contaminació, el renou, la manca d'aliment i la manca d'ubicacions adequades per a la reproducció. Sobre aquest darrer element, apuntar que les noves edificacions (o la reforma de les existents) són en general poc favorables a la instal·lació de fauna, com sí ho eren les edificacions de fa dècades.

Cabots recollint fang per a fer els seus nius.

Aquesta situació és preocupant per les diverses causes i conseqüències associades. En primer lloc, part dels factors que estan generant aquesta disminució de la fauna silvestre ens afecten també negativament als humans, com la contaminació de l'aire i l'acústica. La fugida de les espècies insectívores i depredadores, les més sensibles, altera les relacions tròfiques i l'ecosistema urbà, generant canvis que ens són

inconvenients als humans. D'altra banda, la despoblació de fauna silvestre augmenta la nostra distància amb la natura, accentuant la dicotomia urbà/natural.

Apropar la ciutadania a un aucell urbà com el cabot pot contribuir a invertir aquests processos inconvenients, valoritzant socialment el rol d'aquesta espècie als pobles i ciutats (i per extensió, del conjunt de la fauna silvestre que hi viu), reconnectant els entorns urbans amb la fora-vila i la natura, treballant la ciència ciutadana com estratègia per reforçar també la consciència ambiental i facilitant la disposició d'un altre indicador ambiental sobre la qualitat de les localitats on vivim.

Què podem fer per ajudar al manteniment de les colònies?

En alguns casos els veïns poden decidir actuar directament i tomar els nius, bé durant l'hivern o, molt pitjor, durant la primavera o l'estiu quan estan ocupats, incorrent en qualsevol cas en una il·legalitat greu (com ja hem detallat).

Per evitar aquests casos, cal treballar a nivell municipal per tal d'informar convenient els ciutadans propietaris d'immobles amb nius o colònies sobre la importància de l'espècie i la seva protecció legal. D'altra banda, en els casos en que es detecti incomoditat per les molèsties causades, cal facilitar informació sobre diferents solucions aplicables. Existeixen diferents sistemes en forma de palanganes de recollida

(per exemple <https://birdsclean.com/2018/06/18/suciedad-de-nidos-de-golondrinas>)

i també canals per a colònies més grans

(per exemple <https://birdsclean.com/sistema-birds-clean>).

Igualment és molt important tenir en compte l'existència de nius i colònies a l'hora de projectar i autoritzar reformes d'immobles que puguin implicar la destrucció dels nius, i especialment en els casos de grans colònies s'hauria d'impulsar la millora dels projectes amb la disposició de sistemes de recollida.

Niu de cabot i palangana de recollida d'excrements.

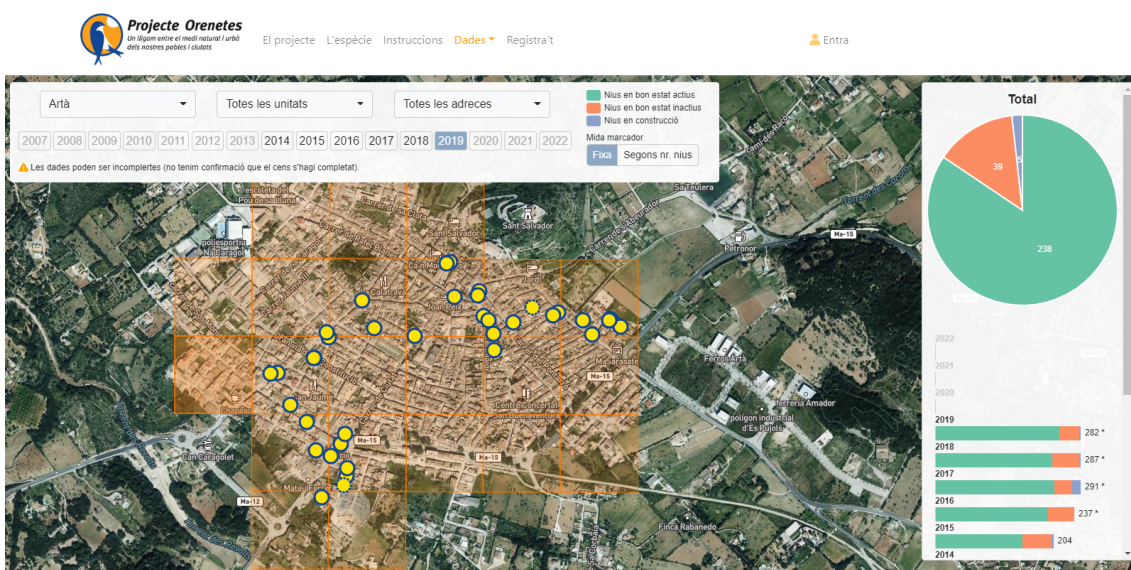
El programa orenetes.cat

La facilitat per identificar-la i observar-la, i per localitzar els seus nius, fa que aquesta espècie sigui molt adequada per a projectes de ciència ciutadana i d'iniciació a l'estudi de les aus, aportant a la vegada una informació d'altíssima qualitat per la condició que ja hem comentat d'espècie bioindicadora.

L'any 2007 l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) posà en marxa el programa orenetes.cat, una iniciativa per censar i fer el seguiment de les poblacions de cabot a les ciutats de Catalunya, el País Valencià i Illes Balears. Els seus objectius són:

- sensibilitzar la ciutadania de la vàlua del patrimoni natural del seu entorn immediat.
- Esperonar la participació social en l'observació de la natura i a fer ciència en general.
- Incentivar el lligam de les persones amb les aus i potenciar el respecte envers aquesta espècie en concret i el medi ambient en general.
- Conèixer l'estat actual de la població d'oreneta cuablanca als diversos municipis i poder-ne estudiar la seva evolució en el temps.
- Conèixer els requeriments ecològics de l'espècie, incloses les necessitats que té a l'hora de seleccionar els emplaçaments per bastir el niu.
- Disposar de dades útils a l'hora de definir les mesures de gestió i protecció de l'espècie, incloses les lligades amb qüestions urbanístiques

A Mallorca, el GOB col·labora amb l'ICO en la realització d'alguns censos. Des de l'inici del programa s'han realitzat seguiments a diversos nuclis urbans, i en alguns la sèrie d'anys ja permet apreciar tendències poblacionals.

Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa

C/ Manuel Sanchis Guarner, 10 baixos

07004 Palma

☎ 971 496 060

info@gobmallorca.com

www.gobmallorca.com